

Uuden talouden kupla tuli ja meni

(Talouselämä, Puheenvuoro, 6.2.2009)

Markku Sääksjärvi esitti artikkelissaan Talouselämässä 4/2009 tuoreita näkökohtia rahoituskriisistä. Hän myös ilmoitti **Michael Mandelin** siihen sankkaan joukkoon, jotka ennustivat kriisin oikein.

Mandelin mukaan runsas riskipääoma paisutti uutta taloutta ja nosti odotukset pilviin. Hän ennakoi, että kuplan puhjetessa ajaudutaan lamaan, koska investointien vähentyessä tuottavuuskasvu hiipuu, mikä alentaa varallisuusarvoja ja vähentää pääoman tarjontaa.

Kirjan julkaisua edeltäneen puolen vuoden aikana Nasdaq oli menettänyt kolmasosan maaliskuun 2000 huipustaan ja vuoden 2002 loppuun mennessä jo kolme neljäsosaa, jolloin kuplasta oli jäljellä enää märkä läiskä. Mandelin ennustamaa lamaa ei kuitenkaan kuulunut.

Kuten Sääksjärven kirjoitus osoittaa, Mandelin ajatuksista on silti hyötyä. Itse pohdin parhaillaan Sääksjärven esille nostamia kysymyksiä Etlan, Tekesin ja Teknoliateollisuuden 100-vuotissäätiön Suomi globaalissa kilpailussa -hankkeessa.

Mandel tunnisti monia myöhemmin tulehtuvia kipupisteitä, kuten arvopaperistetut asuntolainat. Hänen analyysissään kuplan puhaltaneet voimat käyvät toimimaan väärään suuntaan yhä kiihtyvästi. Vaikka teknoyritykset ja niitä tukeneet pääomasijoittajat eivät olleetkaan lähtökohtina, tästä on nyt kysymys:

Korkea ja lisääntyvä luottamus, joka toimi globalisaation öljynä, kääntyi epäluottamukseksi ja koneiston hiekaksi; pankkijärjestelmän luottoekspansio vaihtui rahoitusrajoitteiksi. Riskillä ja velalla suuria tuottoja hamunneet huomasivat, että vivussa on kaksi päätä. Jos muut vetäytyivät velvoitteistaan, omilla hyvillä aikeilla ei ollut merkitystä ja dominot kaatuilivat. Ylipäätään talous on kiertokulku – virran hidastuessa tasokin laskee.

Tietokoneiden ja -verkkojen hyödyntämisellä oli osansa nykykriisin aiheuttaneiden rahoitusinstrumenttien luomisessa ja kaupassa. Ne ovat myös osaltaan mahdollistaneet nykymuotoisen globalisaation, jonka johdosta ongelma on maailmanlaajuinen. Silti kriisin juuret ovat muualla.

Yksilöiden ahneus ja moraalittomuus yhdistettynä yhteisön osittaiseen ja löysään valvontaan tekevät kapitalistisesta järjestelmästä epävakaan: merkittäviä talouskriisejä ja -kuplia esiintyy aika ajoin. Läpituokea globalisaatio ilman ylikansallista hallintaa on edelleen pahentanut tilannetta.

Uuteen talouteen kupla tuli ja meni, eikä se sinänsä vienyt mukanaan vanhaa taloutta. Päällä on paljon laajempi kapitalismin kriisi – uudella taloudella sinänsä on siinä korkeintaan sivuosa.

Petri Rouvinen

Etla, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos